

ВСТУП

У березні 1996 року журнал *Outside* відрядив мене до Непалу – взяти участь в організованому сходженні на Еверест і написати про це статтю. Я був одним із восьми учасників у комерційній експедиції під керівництвом відомого гіда-альпініста з Нової Зеландії Роба Голла. 10 травня я дістався вершини гори, однак цей тріумф здобув страшенно високою ціною.

Із п'яти моїх товаришів по команді, що досягли верхівки, четверо, включно з Голлом, загинули під час аномальної бурі, що здійнялася як сніг на голову, коли ми ще були високо на горі. Поки я зійшов до базового табору, дев'ятеро альпіністів із чотирьох експедицій були мертві. Ще три життя гора забрала до кінця місяця.

Експедиція стала для мене великим ударом, тож написати статтю було непросто. Проте через п'ять тижнів після повернення з Непалу я приніс рукопис у редакцію *Outside*. Стаття вийшла у вересневому номері журналу. Дописавши її, я спробував витрусити Еверест із голови й повернутися до звичного життя – але не зміг. Крізь туман безладних емоцій я повсякчас намагався збагнути, що сталося на горі, і, мов одержимий, прокручував у голові обставини смерті моїх побратимів.

Я намагався написати статтю для *Outside* так точно, як тільки міг за тих обставин, та позаяк терміни були безжальні, відновити послідовність подій було нестерпно важко, а спогади вцілілих спотворилися через фізичне виснаження, кисневе голодування і шоковий стан. У якийсь момент

свого дослідження я попросив трьох людей описати епізод, свідками якого був кожен із нас під час сходження, та ми всі так і не дійшли згоди щодо таких стрижневих фактів, як час події, суть розмови і навіть хто саме при цьому був присутній. Через кілька днів після того, як стаття пішла в друк, я виявив деякі неточності у викладених мною фактах. Це були переважно дрібні огріхи з тих, що трапляються в кожній статті, написаній у жорсткі терміни. Та одна з моїх помилок виявилася зовсім не дрібною. Це жахливо вплинуло на друзів та родичів одного із загиблих.

Та більше за фактологічні помилки в тексті статті мене бентежило те, що деякі матеріали довелося викинути через те, що забракло місця. Марк Браянт, редактор журналу *Outside*, та Ларрі Берк, видавець, відвели під мою публікацію нетипово велику площу: 17 000 слів, що вчетверо (а то й уп'ятеро) перевищує обсяг звичайної журнальної статті. Та я однаково розумів, що за кадром лишилося надто багато, щоби скласти об'єктивне судження про трагедію на горі. Сходження на Еверест перевернуло моє життя з ніг на голову, і я відчув гарячкову потребу описати події в усіх подробицях, не втискаючись у обсяг, відведений під журнальну статтю. Тож книга – плід цього поривання.

Разюча непевність людського мозку на великій висоті добряче ускладнила мені дослідження. Я намагався не дуже покладатися на власні відчуття, натомість неодноразово й упродовж тривалого часу опитував основних учасників подій, а також, коли мав змогу, поглиблював своє розуміння деталей, послуговуючись радіожурналами, які люди вели у базовому таборі (де ясне мислення не було в такому дефіциті). Читачі, знайомі з моєю статтею в *Outside*, можуть зауважити розбіжності у викладі окремих аспектів (передусім у питанні

часу) у журналі та в цій книжці: оскільки після виходу статті мені стали відомі нові дані, я вносив у текст певні поправки.

Кілька авторів і редакторів, яких я дуже поважаю, радили мені пригальмувати з написанням книги та почекати 2-3 роки – трохи віддалитися від того, що сталося, щоб побачити повнішу картину. Я вислухав ці поради та не дослухався до них – здебільшого тому, що трагедія в горах вигризала мене зсередини. Я думав, що, написавши книгу, зможу викреслити Еверест зі свого життя.

Та в мене, ясна річ, не вийшло. Ба більше, я згоден із тим, що автор нерідко робить читачеві ведмежу послугу, сприймаючи написання книги як акт катарсису, як це було зі мною. Але я мав надію, що сум'яття та митарство, які я відчував, виливаючи душу по гарячих слідах нещастя, до чогось мене приведуть. Я хотів, щоб мій дієпис містив грубу, нещадну правду, яка, як мені здавалося, з плином часу та розсіянням моєї туги, могла безслідно зникнути.

Дехто з тих, хто застерігав мене від скороспішного написання книги, свого часу відраджував мене й від сходження на Еверест. Я мав пребагато достойних приводів відмовитися від експедиції, проте спроба подолати Еверест – це глибоко ірраціональний вчинок, тріумф бажання над розсудливістю. Кожен, хто бодай задумається над цим, стає майже глухим до аргументів розуму.

Зізнаюся щиро: я розумів, куди йду, але вирушив на Еверест всупереч здоровому глузду. Тим самим я доклався до смерті хороших людей і, певен, ще довго не зможу про це забути.

Джон Кракауер,
Сієтл,
листопад 1996 року

ПЕРЕЛІК УЧАСНИКІВ ПОДІЙ

Гора Еверест / Весна 1996 року*

≡ ЕКСПЕДИЦІЯ ПІД ПРОВОДОМ *ADVENTURE CONSULTANTS*

Роб Голл	Нова Зеландія, керівник і головний провідник
Майк Грум	Австралія, провідник
Енді «Гарольд» Гарріс	Нова Зеландія, провідник
Гелен Вілтон	Нова Зеландія, керівниця базового табору
Докторка Керолайн Маккензі	Нова Зеландія, лікарка базового табору
Шерп Енґ Тшерінґ	Непал, сирдар базового табору
Шерп Енґ Дордже	Непал, сирдар-альпініст
Шерп Лхакпа Чхірі	Непал, шерп-альпініст
Шерп Камі	Непал, шерп-альпініст
Шерп Тенцинґ	Непал, шерп-альпініст
Шерп Аріта	Непал, шерп-альпініст
Шерп Нґаванґ Норбу	Непал, шерп-альпініст
Шерп Чулдум	Непал, шерп-альпініст
Шерп Чхонґба	Непал, кухар базового табору
Шерп Пемба	Непал, шерп із базового табору

* У списку перелічені не всі альпіністи, що сходили на Еверест навесні 1996 року.

Шерп Тенді	Непал, помічник кухаря
Дуг Гансен	США, учасник
Доктор Сіборн Бек Візерс	США, учасник
Ясуко Намба	Японія, учасниця
Доктор Стюарт Гатчисон	Канада, учасник
Френк Фішбек	Гонконг, учасник
Лу Казішке	США, учасник
Доктор Джон Таске	Австралія, учасник
Джон Кракауер	США, учасник і журналіст
Сьюзен Аллен	Австралія, туристка*
Ненсі Гатчисон	Канада, туристка

≡ ЕКСПЕДИЦІЯ ПІД ПРОВОДОМ *MOUNTAIN MADNESS*

Скотт Фішер	США, керівник і головний провідник
Анатолій Букреєв	Росія, провідник
Ніл Бейдлмен	США, провідник
Докторка Інґрід Гант	США, керівниця базового табору, лікарка групи
Шерп Лопсанґ Джанґбу	Непал, сирдар-альпініст
Шерп Нґіма Кале	Непал, сирдар базового табору
Шерп Нґаванґ Топче	Непал, шерп-альпініст
Шерп Таші Тшерінґ	Непал, шерп-альпініст

* Трекер – альпініст-любитель, що підкорює невисокі гори у складі організованих турів. – Прим. пер.

Шерп Н'гаванг Дордже	Непал, шерп-альпініст
Шерп Н'гаванг Ся Кя	Непал, шерп-альпініст
Шерп Н'гаванг Тенді	Непал, шерп-альпініст
Шерп Тенді	Непал, шерп-альпініст
Шерп «Великий» Пемба	Непал, шерп-альпініст
Шерп Джета	Непал, шерп із базового табору
Шерп Пемба	Непал, помічник кухаря із базового табору
Сенді Гілл Піттмен	США, учасниця й журналістка
Шарлотта Фокс	США, учасниця
Тім Медсен	США, учасник
Піт Шонінг	США, учасник
Клев Шонінг	США, учасник
Лін Гаммельгаард	Данія, учасниця
Мартін Адамс	США, учасник
Доктор Дейл Круз	США, учасник
Джейн Бромет	США, журналістка

≡ ЕКСПЕДИЦІЯ *MACGILLIVRAY FREEMAN* IMAX/IWERKS

Девід Брешерс	США, керівник і кінорежисер
Шерп Джарнлінг Норгей	Індія, заступник керівника й артист кіно
Ед Вістурс	США, альпініст і артист кіно
Араселі Сеґарра	Іспанія, альпіністка й артистка кіно
Сумійо Цузукі	Японія, альпіністка й артистка кіно

Роберт Шауер	Австрія, альпініст і кінематографіст
Пола Бартон Вістурс	США, керівниця базового табору
Одрі Залкельд	Великобританія, журналістка
Ліз Коен	США, керівниця кіновиробництва
Лізль Кларк	США, кінопродюсерка й письменниця
Шерп Вонгчу	Непал, сирдар
Шерп Джангбу	Непал, шерп-оператор

≡ ТАЙВАНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ЕКСПЕДИЦІЯ

«Макалу» Гау Мінг-Хо	Тайвань, керівник
Чен Ю-Нан	Тайвань, альпініст
Као Тянь Цзи	Тайвань, альпініст
Чанг Юнг Чанг	Тайвань, альпініст
Се Цзи Шенг	Тайвань, альпініст
Шерп Чхірінг	Непал, сирдар
Шерп Камі Дордже	Непал, шерп-альпініст
Шерп Нгіма Гомбу	Непал, шерп-альпініст
Шерп Мінгма Тшерінг	Непал, шерп-альпініст
Шерп Тенцинг Нурі	Непал, шерп-альпініст
Шерп Дордже	Непал, шерп-альпініст
Пасанг Таманг	Непал, шерп-альпініст
Шерп Кі Камі	Непал, шерп-альпініст

≡ ЕКСПЕДИЦІЯ ГАЗЕТИ *SUNDAY TIMES*, м. ЙОГАННЕСБУРГ

Аян Вудолл	Великобританія, керівник
Брюс Геррод	Великобританія, заступник керівника й фотограф
Кеті О'Дауд	ПАР, альпіністка
Дешун Дейзел	ПАР, альпіністка
Едмунд Фебруарі	ПАР, альпініст
Енді де Клерк	ПАР, альпініст
Енді Гакленд	ПАР, альпініст
Кен Вудолл	ПАР, альпініст
Тьєррі Ренар	Франція, альпініст
Кен Овен	ПАР, журналіст і турист
Філіп Вудолл	Великобританія, керівник базового табору
Александрін Годен	Франція, адміністративний асистент
Докторка Шарлотта Нобл	ПАР, лікарка групи
Кен Вернон	Австралія, журналіст
Ричард Шорей	ПАР, фотограф
Патрік Конрой	ПАР, радіоведучий
Шерп Енг' Дордже	Непал, сирдар-альпініст
Шерп Пемба Тенді	Непал, шерп-альпініст
Шерп Джангбу	Непал, шерп-альпініст
Шерп Енг' Бабу	Непал, шерп-альпініст
Шерп Дава	Непал, шерп-альпініст

≡ КЕРОВАНА ЕКСПЕДИЦІЯ *ALPINE ASCENTS INTERNATIONAL*

Тодд Берлсон	США, керівник і провідник
Піт Атанс	США, провідник
Джим Вільямс	США, провідник
Доктор Кен Камлер	США, учасник і лікар групи
Чарльз Корфілд	США, учасник
Беккі Джонстон	США, трежерка і сценаристка

≡ МІЖНАРОДНА КОМЕРЦІЙНА ЕКСПЕДИЦІЯ

Мал Дафф	Великобританія, керівник
Майк Трумен	Гонконг, заступник керівника
Майкл Бернс	Великобританія, керівник базового табору
Доктор Генрік Джессен Гансен	Данія, лікар експедиції
Вейкко Густафссон	Фінляндія, альпініст
Кім Сейберг	Данія, альпініст
Гінге Фуллен	Великобританія, альпініст
Яакко Курвінен	Фінляндія, альпініст
Еуан Дункан	Великобританія, альпініст

≡ КОМЕРЦІЙНА ЕКСПЕДИЦІЯ *HIMALAYAN GUIDES*

Генрі Тодд	Великобританія, керівник
Марк Пфетцер	США, альпініст